40ste vergadering

Dinsdag 12 januari 2010

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Verbeet

Tegenwoordig zijn 141 leden, te weten:

Aasted Madsen-van Stiphout, Agema, Algra, Anker, Aptroot, Arib, Atsma, Azough, Bashir, Van Beek, Besselink, Bilder, Biskop, Blanksma-van den Heuvel, Blok, Blom, Van Bochove, Boelhouwer, Van Bommel, Bosma, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Çörüz, Cramer, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Tony van Dijck, Jan Jacob van Dijk, Jasper van Dijk, Van Dijken, Dijsselbloem, Eijsink, Elias, Eski, Van Gent, Gerkens, Van Gerven, Gesthuizen, Graus, Griffith, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Harbers, Haverkamp, Heerts, Heijnen, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Jager, Jansen, Joldersma, Jonker, Kalma, Kant, Karabulut, Knops, Koopmans, Koppejan, Koşer Kaya, Kraneveldt-van der Veen, De Krom, Kuiken, Langkamp, Van Leeuwen, Leijten, Lempens, Linhard, Luijben, Mastwijk, Van Miltenburg, De Mos, Neppérus, De Nerée tot Babberich, Nicolaï, Omtzigt, Ormel, Ouwehand, De Pater-van der Meer, Pechtold, Peters, Pieper, Polderman, Poppe, Van Raak, Remkes, Roefs, Roemer, De Roon, De Roos-Consemulder, De Rouwe, Rutte, Samsom, Sap, Schermers, Schinkelshoek, Schippers, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Smilde, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Spies, Van der Staaij, Sterk, Tang, Teeven, Timmer, Van Toorenburg, Uitslag, Ulenbelt, Van der Veen, Van Velzen, Vendrik, Verbeet, Verdonk, Vermeij, Vietsch, Van der Vlies, Voordewind, Vos, Jan de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Wilders, Willemse-van der Ploeg, De Wit, Wolbert en Zijlstra,

en de heer Bos, viceminister-president, minister van Financiën, mevrouw Ter Horst, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Albayrak, staatssecretaris van Justitie, mevrouw Bijleveld-Schouten, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Dijksma, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en mevrouw Klijnsma, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

□

De **voorzitter**: Dames en heren, als eerste agendapunt zullen wij stilstaan bij het overlijden van de heer Marcus Bakker, onze oud-collega. Ik verzoek u allen, ook de gasten op de publieke tribune, voor zover ze daartoe in staat zijn, te gaan staan. Ik heet de familieleden van onze oud-collega die hierbij aanwezig zijn, met name mevrouw Bakker, van harte welkom bij deze herdenking.

Waarde medeleden!

Vandaag herdenken wij oud-fractievoorzitter Marcus Bakker. Marcus Bakker was van 15 december 1963 tot 7 september 1982 fractievoorzitter van de Communistische Partij van Nederland, de CPN. Marcus Bakker overleed op 24 december 2009 in de leeftijd van 86 jaar in zijn geboorte- en woonplaats Zaandam.

Op 7 november 1956, bij de uitbreiding van het aantal Kamerleden van 100 naar 150, werd Marcus Bakker lid van de Tweede Kamer. Door zijn vingers was hij, zoals hij later in 1983 in ″Wissels. Bespiegelingen zonder berouw″ schreef, persoonlijk in contact gekomen met de communistische partij, om nauwkeurig te zijn via het gappen van vleesbonnen. Zo belandde hij in 1943 in het verzet en werd hij lid van de Communistische Partij van Nederland, een toen verboden organisatie. Na de oorlog ontplooide hij zich als begaafd journalist bij het dagblad ″De Waarheid″, eerst tot streekredacteur en later tot redacteur en hoofdredacteur. In de Kamer hield Marcus Bakker zich bezig met financieel-economische zaken en met het buitenlands beleid. Maar ook over onderwijs, radio en televisie voerde Marcus Bakker het woord.

Tijdens zijn Kamerlidmaatschap stond Bakker vaak bij de interruptiemicrofoon en maakte hij vele malen gebruik van het instrument van de interpellatie, te beginnen in 1960 met minister Visser over het opslaan van kernwapens in Nederland, en als laatste in 1980 met minister Albeda over de loonmaatregel. Hij keerde zich tegen grote bedrijfssluitingen en overnames, de ″kerstbombardementen″ op Hanoi, de blokkade van de haven van Haiphong en de onderbreking van de straf van de Duitse oorlogsmisdadiger Willy Lages.

Zijn Kamerlidmaatschap begon in de tijd van de Koude Oorlog. Die kou bleef niet buiten de Kamer, waar Bakker voor zijn beëdiging een uur moest wachten voor zijn kennismakingsgesprek met Kamervoorzitter Kortenhorst. Na de beëdiging kreeg hij ook niet de gebruikelijke hand van de Kamervoorzitter. Nadat hij fractievoorzitter was geworden, groeide echter het respect en verdween het isolement. Het zetelaantal van de CPN groeide in 1972 zelfs tot zeven. Maar na de campagne in 1977 onder de leus ″Van Agt eruit, de CPN erin″ viel de partij in zetelaantal sterk terug. Dit nam niet weg dat Marcus

Bakker aan het einde van zijn politieke loopbaan binnen en buiten de Kamer in hoog aanzien stond. Hij was toen een groot kenner van de rechten van het parlement. Bakker zag ook gevaren die het parlement kunnen bedreigen, zoals parlementsmeerderheden die de rechtsbescherming en de rechtstaat kunnen afbreken.

Bij zijn afscheid van de Kamer verwoordde Kamervoorzitter Dolman het aldus: Marcus Bakker ″behoedde de orde en de goede zeden, hij was veelzijdig en creatief, hij blonk uit in wat een volksvertegenwoordiging tot een Parlement maakt: de redenaarskunst″. Bij de ingebruikneming van de nieuwbouw van de Tweede Kamer in 1992 is, weliswaar onder enig protest, door het Presidium een van de kleine vergaderzalen naar hem vernoemd. Marcus Bakker zag dit als een erkenning omdat hij, zo schreef hij, ″26 jaar als communist zijn best had gedaan″.

Bakker was lijsttrekker voor de CPN bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1967, 1971, 1972, 1977 en 1981. Aan deze campagnes bewaarde hij niet de beste herinneringen. ″Als ik nog lang genoeg leef voor een flink aantal nachtmerries, dan zullen verkiezingscampagnes een groot deel daarvan vullen.″ Marcus Bakker was hét gezicht van de CPN en een van de bekendste politici van zijn tijd. Hij was een rechtlijnige communist, die tot midden jaren zestig een onvervalst stalinistisch geluid liet horen. Hij was een vechtjas die pal achter het Kremlin stond, maar wat hem vooral bewoog ″was woede jegens hen die, in de oorlog fout, laf of op zijn minst aarzelend, nu voorop liepen (...). Geen communist die dit tijdperk van belediging heeft meegemaakt, kan het vergeten.″ Woede of niet, met zijn vlijmscherpe, vaak bijtende, maar ook humoristische betogen sprak hij veel ″gewone″ mensen zeer aan. Zo zullen wij ons hem ook blijven herinneren: een markante persoonlijkheid die zijn carrière bij de Kamer begon in volledig isolement en bij zijn vertrek uit de Kamer werd geroemd als groot voorvechter van de parlementaire democratie.

Onze gedachten gaan uit naar degenen die hem dierbaar waren, zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en overige familieleden.

Dan geef ik nu het woord aan de viceminister-president, minister van Financiën, de heer Bos.

Minister **Bos**: Mevrouw de voorzitter. Wij gedenken vandaag Marcus Bakker. Hij was bijna 26 jaar lid van uw Kamer. Van 1963 tot zijn vertrek als parlementariër in 1982 voerde hij de fractie van de Communistische Partij van Nederland aan. Marcus Bakker was tegen een teveel aan aandacht voor het persoonlijke in de politiek; dat vertroebelde volgens hem de blik op de inhoudelijke boodschap. Laat ik daarom beginnen met de opmerking dat Marcus Bakker voor alles een politiek vakman was en een parlementariër pur sang. Hij wist zijn standpunten scherp en kraakhelder te verwoorden. Ik denk dat ik namens menig voorganger spreek als ik zeg dat hij in het debat een gevreesde opponent was. Vooral werd hij gevreesd voor zijn trefzekere interrupties, vaak vanaf de achterste rij, zonder microfoon, maar altijd verstaanbaar. Rake typeringen rolden daarbij moeiteloos van zijn tong. Met een krachtige karikatuur of een gevatte grap zette hij menig collega in de hoek. Oud-Kamervoorzitter Van Thiel zei ooit over Marcus Bakker: ″Hij prikt niet alleen een ballonnetje door. Hij prikt het ook nog op de juiste plaats door.″

Liepen de Kamerleden tijdens de maidenspeech van Marcus Bakker in 1956 nog uit protest weg, later in zijn loopbaan stroomden de groene bankjes juist vol als hij met zijn zware stem en Zaans accent begon te spreken. In zijn betogen klonken zijn intelligentie en zijn politieke slimheid door. Hij blonk uit in een vak dat hij eigenlijk niet ambieerde. Zijn hart lag immers bij de journalistiek. Hij zei daar zelf over: ″Journalistiek heeft het verrukkelijke wat bijna geen vak heeft. Dat moment waarop de krant op de redactie wordt rondgedeeld, en dan even kijken waar je stukkie staat, dat is de charme ervan. Je loopt met je werk in handen naar huis.″ Toch is het de persoonlijke verdienste van de parlementariër Bakker dat de CPN door de jaren heen meer en meer beschouwd en behandeld werd als een gewone politieke partij. Zijn optredens in deze democratische arena dwongen respect af. Dat bleek ook tijdens de receptie ter gelegenheid van zijn 25-jarige jubileum als Kamerlid. Links, rechts, confessioneel, communist: iedereen was van de partij. De ministerraad werd er zelfs voor geschorst en alle ministers stonden gewoon in de rij om hem een hand te mogen geven. De parlementaire democratie omarmde hem die dag. Dat moet hem diep in zijn hart goed hebben gedaan, omdat hij zelf altijd zei: ik zie de parlementaire democratie als een waarde op zich, een onmisbare functie.

Marcus Bakker was een democraat, maar natuurlijk bovenal iemand die voorop liep in de klassenstrijd. Iemand die zich met hand en tand verzette tegen het kapitalisme, iemand die trouw was en trouw bleef aan zijn communistische principes. Ook toen hij zelf – naar hij zelf later ook toegaf, aan de late kant – moest erkennen dat de Sovjet-Unie niet meer als de inspiratiebron functioneerde waar mensen zich aan konden warmen. In zijn boek – het werd door u net al genoemd – ″Wissels. Bespiegelingen zonder berouw″ uit 1983, gaf hij daar zelf min of meer een verklaring voor. Hij schreef: ″Ik ben van het type dat waarde hecht aan stellingen die houvast bieden en ik ben geneigd daar vrij lang aan vast te blijven houden. Dat kan leiden tot het resoluut inslaan van de verkeerde weg, zoals ook is voorgekomen, maar liever een verkeerde weg dan besluiteloos geaarzel op het kruispunt.″

Het oud-Kamerlid Maarten Schakel typeerde Marcus Bakker misschien wel het meest treffend: ″Bakker is voor en achter het gordijn communist. Punt uit.″ Die markante man herdenken wij vandaag. Een standvastig politicus en een aardig mens. Onze gedachten zijn vandaag vooral bij zijn vrouw, zijn kinderen, kleinkinderen en andere nabestaanden. Ik wens hun alle kracht toe bij de verwerking van dit grote verlies.

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.